

ЧИ ПОВНОЦІННА ПРОФЕСІЙНА ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА БЕЗ ВИВЧЕННЯ ТЕОРІЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ?

Сутула В. О.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. Відмічено значення фізичної культури в сучасному українському суспільстві. Констатовано, що в навчальних програмах вузів фізкультурного профілю на даний час не передбачено дисципліни «Теорія фізичної культури». Показано, що для її введення є об'єктивні передумови. Зроблено висновок, що сучасна професійна фізкультурна освіта повинна формувати світогляд майбутніх фахівців зазначеної сфери суспільного життя, які повинні бути не тільки кваліфікованими спеціалістами, а й фізично-культурними особистостями.

Ключові слова: фізична культура, теорія фізичної культури, навчальна програма, фізична культура особистості, професійна фізкультурна освіта.

Аннотация. Сутула В. А. Возможно ли полноценное профессиональное физкультурное образование без изучения теории физической культуры? Отмечено значение физической культуры в современном украинском обществе. Констатировано, что в учебных программах вузов физкультурного профиля на данное время не предусмотрено дисциплина «Теория физической культуры». Показано, что для ее введения имеются объективные условия. Сделан вывод, что современное профессиональное образование должно формировать мировоззрение будущих специалистов данной сферы общественной жизни, которые должны быть не только квалифицированными специалистами, но и физически культурными личностями.

Ключевые слова: физическая культура, теория физической культуры, учебная программа, физическая культура личности, профессиональное физкультурное образование.

Abstract. Sutul V. Is it possible to complete professional physical education without studying the theory of physical culture? Noted the importance of physical education in the Ukrainian society. It was stated that in the curriculum of universities physical culture at this time does not provide the subject «Theory of physical culture». It is shown that for its introduction there are objective conditions. It is concluded that modern professional education must form a world of future professionals of this sphere of public life, which should be not only qualified, but also physically cultural personalities.

Key words: physical education, physical education theory, curriculum, physical culture personality, professional physical education.

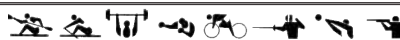
Суспільний прогрес у визначній мірі залежить від розвитку культури, яка виконує в суспільстві функцію своєрідного соціального «генетичного» механізму, за допомогою якого передаються з покоління в покоління усі цінності, що сформувалися в різних сферах суспільного життя. У цьому процесі особливе місце займає фізична культура, яка, будучи частиною загальнолюдської культури, водночас є однією зі сфер соціальної діяльності людей, спрямованої на пізнання та перетворення духовної і тілесної сутності людини в усій її багатоманітності. Значення цієї області суспільного життя постійно зростає, адже саме вона забезпечує умови для реалізації різноманітних потреб людини у використанні фізичних вправ в процесі індивідуального розвитку дітей та молоді (фізична культура у сфері освіти), у відновленні або підтримці певного рівня здоров'я людей через активне дозвілля (фізична рекреація), у самовираженні, що досягається в ході змагальної діяльності людей, яка організується на основі їх тілесності, а також суспільних потреб у різноманітних видовищах, що формуються навколо такої діяльності (спорт), у відновленні частково втрачених або ослаблених психофізіологічних функцій людини (фізична реабілітація), у лікуванні за допомогою фізичних вправ та в соціалізації людей з обмеженими фізичними можливостями (адаптивна фізична культура).

Про важливість і значимість для сучасної України цієї сфери суспільного життя свідчать Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту, Закон України про фізичну культуру і спорт, Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 роки. Підготовку спеціалістів для цієї сфери забезпечують вузи фізкультурного профілю (ХДАФК, НУФВС, ЛДУФК,

ДІФКС), а також відповідні інститути і факультети педагогічних університетів. По цьому напрямку відкрита спеціальність, по якій захищаються кандидатські і докторські дисертації (24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення). У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти виділена освітня галузь «Здоров'я і фізична культура», в якій однією із змістовних ліній є «фізична культура». На основі цього стандарту в загальноосвітніх навчальних закладах уведено навчальний предмет, який має аналогічну назву.

Вищевикладене свідчить про те, що в сучасному українському суспільстві існує і інтенсивно розвивається сфера діяльності людей, яка називається «Фізична культура». Однак в навчальних програмах вузів фізкультурного профілю, інститутів фізичної культури і факультетів фізичного виховання педагогічних університетів на даний час не передбачено дисципліни «Теорія фізичної культури». У цьому проявляється суттєве протиріччя між розвитком фізичної культури як багатогранного суспільного явища і практикою підготовки спеціалістів для цієї сфери, яка вочевидь повинна базуватися на знаннях та теоретичних уявленнях що формуються в межах саме теорії фізичної культури. Така ситуація викликає природне занепокоєння, адже на даний час існує науково-методичне забезпечення для такої дисципліни.

Так, останніми роками опубліковано ряд узагальнюючих робіт з теорії фізичної культури (В. М. Видрін, 2003; Л. П. Матвеев (2008), Ю. Ф. Курамшин (2003), В. О. Сутула (2004, 2012), Ю. М. Ніколаєв (2008–2012) та ін.), які можуть слугувати основою для введення такого курсу в сферу професійної освіти (в Росії, наприклад, теорія і методика фізичної культури являється однією з профілюючих навчальних дисциплін). Більше того, сама теорія фізичної культури останніми роками інтенсивно розвивається. У межах цього науково-

го напряму розкриваються рушійні сили й об'єктивні закони розвитку фізичної культури як особливого соціокультурного феномена, пояснюється її місце й роль у системі суспільних відносин, виділяються зв'язки між різними формами її соціального прояву, узагальнюється досвід реалізації в суспільстві її оздоровчо-виховної функції, висвітлюються закономірності формування особистості під впливом цього виду культури, розкривається її гуманістична людинотворча сутність.

Очевидно, що формування культуруотворюючої компетенції майбутніх спеціалістів неможливо в рамках дисциплін, які вивчаються студентами фізкультурних вузів («теорія і методика фізичного виховання», «теорія обраного виду спорту» та ін.), адже вони спрямовані в першу чергу на висвітлення процесуальної складової фізкультурно-спортивної діяльності (закономірності, зміст, засоби, принципи організації, організаційно-педагогічні технології, результат та ін.) та умов її здійснювання в конкретних областях предмет-

ної діяльності людей. Не в змозі вирішити цю проблему й цикл гуманітарних та спеціальних дисциплін (історія фізичної культури, соціологія фізичної культури, культурознавство, педагогіка, психологія та ін.), адже їх спрямованість зовсім інша.

Висновок. Вищевикладене дозволяє стверджувати, що сучасна професійна фізкультурна освіта повинна формувати світогляд майбутніх фахівців значеної сфери суспільного життя, які повинні бути не тільки кваліфікованими спеціалістами, а й фізично культурними особистостями. У цьому процесі важливу роль зобов'язана відіграти теорія фізичної культури, як узагальнююча наукова і навчальна дисципліна, основною функцією якої є розкриття сутності людинотворчої функції фізичної культури. Від вирішення поставленої проблеми великою мірою залежать перспективи розвитку в сучасному українському суспільстві фізичної культури, основним призначенням якої є творення людини фізично здорової та духовно багатой.

